

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM**

NGUYỄN VĂN KHƯƠNG

**NGHIÊN CỨU HIỆN TRẠNG PHÂN BỐ, KHẢ
NĂNG SINH TRƯỞNG VÀ TÁI SINH CỦA TRÀ
HOA VÀNG LÀM CƠ SỞ ĐỀ XUẤT GIẢI PHÁP
BẢO TỒN VÀ PHÁT TRIỂN**

LUẬN VĂN THẠC SĨ LÂM HỌC

Thái Nguyên - Năm 2011

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM**

NGUYỄN VĂN KHƯƠNG

**NGHIÊN CỨU HIỆN TRẠNG PHÂN BỐ, KHẢ
NĂNG SINH TRƯỞNG VÀ TÁI SINH CỦA TRÀ
HOA VÀNG LÀM CƠ SỞ ĐỀ XUẤT GIẢI PHÁP
BẢO TỒN VÀ PHÁT TRIỂN**

**Chuyên ngành: Lâm học.
Mã số: 60 62 60**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC NÔNG NGHIỆP

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC

- 1. TS. VŨ THỊ QUẾ ANH**
- 2. ThS. NGÔ THỊ MINH DUYÊN**

Thái Nguyên - Năm 2011

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan rằng, số liệu và kết quả nghiên cứu trong luận văn này là hoàn toàn trung thực và chưa hề sử dụng cho bảo vệ một học vị nào.

Mọi sự giúp đỡ cho việc hoàn thành luận văn đều đã được cảm ơn. Các thông tin, tài liệu trong luận văn này đã được ghi rõ nguồn gốc.

Tác giả luận văn

Nguyễn Văn Khương

LỜI CẢM ƠN

Luận văn này được hoàn thành tại Trường Đại học Nông Lâm Thái Nguyên theo chương trình đào tạo cao học Lâm học hệ chính quy, khoá học 2009 – 2011.

Trong quá trình thực hiện và hoàn thành bản luận văn này, tác giả nhận được sự quan tâm, giúp đỡ của Ban giám hiệu, Khoa đào tạo Sau đại học và các thầy, cô giáo Trường Đại học Nông Lâm Thái Nguyên, các cán bộ Trung tâm Công nghệ sinh học lâm nghiệp và các bạn bè đồng nghiệp. Nhân dịp này tác giả xin chân thành cảm ơn về sự giúp đỡ có hiệu quả đó. Trước hết, tác giả xin bày tỏ lòng cảm ơn chân thành tới TS. Vũ Thị Quế Anh (Người hướng dẫn 1); ThS. Ngô Thị Minh Duyên (Người hướng dẫn 2), đã trực tiếp hướng dẫn, tận tình giúp đỡ, truyền đạt những kiến thức và dành những tình cảm tốt đẹp cho tác giả trong suốt thời gian học tập cũng như thời gian thực hiện luận văn. Xin chân thành cảm ơn Khoa đào tạo sau đại học đã tạo mọi điều kiện giúp đỡ trong suốt thời gian làm luận văn.

Tác giả xin cảm ơn Ban Dân tộc tỉnh Thái Nguyên, nơi tác giả đang công tác, đã tạo nhiều điều kiện thuận lợi cho tác giả học tập và hoàn thành luận văn. Tác giả xin cảm ơn Trung tâm Công nghệ sinh học lâm nghiệp, Ban quản lý Vườn Quốc gia Ba vì Hà Nội, Vườn quốc gia Tam Đảo Vĩnh Phúc, Lâm trường Ba Chẽ Quảng Ninh đã giúp đỡ, tạo điều kiện thuận lợi cho tác giả điều tra thu thập số liệu ngoại nghiệp. Cuối cùng xin chân thành cảm ơn các đồng nghiệp, bạn bè và người thân đã giúp đỡ, động viên tác giả hoàn thành luận văn.

Vì điều kiện thời gian, nhân lực và những khó khăn khách quan nên bản luận văn này chắc chắn không tránh khỏi những thiếu sót. Tôi rất mong nhận được những ý kiến đóng góp của các thầy, cô giáo, bạn bè đồng nghiệp để luận văn được hoàn thiện hơn.

Xin trân thành cảm ơn!

Trường Đại học Nông Lâm Thái Nguyên, tháng 9 năm 2011

Tác giả

MỤC LỤC

Danh mục các ký hiệu, chữ viết tắt	i
Danh mục các bảng biểu	i
Danh mục đồ thị, hình ảnh	ii
Đặt vấn đề	1
CHƯƠNG I	3
TỔNG QUAN VẤN ĐỀ NGHIÊN CỨU	
1.1. Trên thế giới	3
1.2. Trong nước	5
CHƯƠNG 2	8
ĐIỀU KIỆN TỰ NHIÊN VÀ XÃ HỘI KHU VỰC NGHIÊN CỨU	
2.1. Vườn Quốc gia Ba vì, Hà Nội	8
2.2. Khu vực Ba chẽ, Quảng Ninh	11
2.3. Vườn Quốc gia Tam đảo, Vĩnh Phúc	13
CHƯƠNG 3	16
MỤC TIÊU, ĐỐI TƯỢNG, GIỚI HẠN, NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	
3.1. Mục tiêu của đề tài	16
3.2. Đối tượng và giới hạn nghiên cứu	16
3.3. Nội dung nghiên cứu	16
3.4. Phương pháp nghiên cứu	16
3.4.1. Phương pháp kế thừa số liệu.	16
3.4.2. Điều tra Ô tiêu chuẩn.	17
3.4.3. Điều tra đất	18
3.4.4. Đánh giá khả năng nhân giống	19
CHƯƠNG 4	20
KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN	
4.1. Đặc điểm và hiện trạng phân bố Trà hoa vàng tại các khu vực nghiên cứu	20
4.1.1. Trà hoa vàng khu vực Ba vì, Hà Nội	20
4.1.2. Trà hoa vàng khu vực Ba Chẽ, Quảng Ninh	25
4.1.3. Trà hoa vàng khu vực Tam đảo, Vĩnh Phúc	28

4.2. Sinh trưởng và tái sinh tự nhiên của Trà hoa vàng	32
4.2.1. Trà hoa vàng khu vực Ba vì, Hà Nội	32
4.2.2. Trà hoa vàng khu vực Ba chẽ, Quảng Ninh	34
4.2.3. Trà hoa vàng khu vực Tam đảo, Vĩnh Phúc	37
4.3. Điều kiện lập địa ảnh hưởng tới sinh trưởng và phát triển của Trà hoa vàng	38
4.3.1. Trà hoa vàng khu vực Ba vì, Hà Nội	39
4.3.2. Trà hoa vàng khu vực Ba chẽ, Quảng Ninh	40
4.3.3. Trà hoa vàng khu vực Tam đảo, Vĩnh Phúc	40
4.4. Khả năng nhân giống Trà hoa vàng	42
4.4.1. Trà hoa vàng khu vực Ba vì, Hà Nội	42
4.4.2. Trà hoa vàng khu vực Ba chẽ, Quảng Ninh	43
4.4.3. Trà hoa vàng khu vực Tam đảo, Vĩnh Phúc	44
4.5. Giải pháp bảo tồn và phát triển Trà hoa vàng	44
4.5.1. Giải pháp kỹ thuật	44
4.5.2. Giải pháp quản lý	45
CHƯƠNG 5	46
KẾT LUẬN – KIẾN NGHỊ	
5.1. Kết luận	46
5.2. Kiến nghị	47
Tài liệu tham khảo	48
Phụ lục	50

DANH MỤC CÁC KÝ HIỆU, CHỮ VIẾT TẮT, BẢNG BIỂU

OTC	Ô tiêu chuẩn
ODB	Ô dạng bản
D _{1.3}	Đường kính ngang ngực
H _{vn}	Chiều cao vút ngọn
D _t	Đường kính tán
H _{dc}	Chiều cao dưới cành

Htb	Chiều cao trung bình
CP	Che phủ
Doo	Đường kính gốc
Biểu 2.1	Điều kiện sinh khí hậu khu vực Ba vì, Hà Nội
Biểu 2.2	Điều kiện sinh khí hậu khu vực Ba chẽ, Quảng Ninh
Biểu 2.3	Điều kiện sinh khí hậu khu vực Tam đảo, Vĩnh Phúc
Bảng 4.1	Điều tra ô tiêu chuẩn 6 cây tại khu vực Ba vì, Hà Nội
Bảng 4.2	Đặc điểm của tầng cây cao khu vực Ba Vì, Hà Nội ($D_{1.3} > 5$ cm)
Bảng 4.3	Thành phần cây bụi khu vực Ba Vì, Hà Nội
Bảng 4.4	Thành phần thảm tươi khu vực Ba Vì, Hà Nội
Bảng 4.5	Điều tra ô tiêu chuẩn 6 cây tại khu vực Ba chẽ, Quảng Ninh
Bảng 4.6	Đặc điểm của tầng cây cao khu vực Ba chẽ, Quảng Ninh
Bảng 4.7	Thành phần cây bụi khu vực Ba chẽ, Quảng Ninh
Bảng 4.8	Thành phần thảm tươi khu vực Ba chẽ, Quảng Ninh
Bảng 4.9	Điều tra ô tiêu chuẩn 6 cây tại khu vực Tam đảo, Vĩnh Phúc
Bảng 4.10	Đặc điểm của tầng cây cao khu vực Tam Đảo, Vĩnh Phúc
Bảng 4.11	Thành phần cây bụi khu vực Tam Đảo, Vĩnh Phúc
Bảng 4.12	Thành phần thảm tươi khu vực Tam Đảo, Vĩnh Phúc
Bảng 4.13	Sinh trưởng của Trà hoa vàng khu vực Ba vì, Hà Nội
Bảng 4.14	Tái sinh tự nhiên của Trà hoa vàng khu vực Ba Vì, Hà Nội
Bảng 4.15	Sinh trưởng của Trà hoa vàng khu vực Ba chẽ, Quảng Ninh
Bảng 4.16	Tái sinh tự nhiên của Trà hoa vàng khu vực Ba chẽ, Quảng Ninh
Bảng 4.17	Sinh trưởng của Trà hoa vàng khu vực Tam đảo, Vĩnh Phúc
Bảng 4.18	Tái sinh tự nhiên của Trà hoa vàng khu vực Tam đảo, Vĩnh Phúc
Bảng 4.19	Kết quả phân tích đất khu vực Ba vì, Hà Nội
Bảng 4.20	Kết quả phân tích đất khu vực Ba chẽ, Quảng Ninh
Bảng 4.21	Kết quả phân tích đất khu vực Tam đảo, Vĩnh Phúc
Bảng 4.22	Kết quả giám hom Trà hoa vàng Ba vì, Hà Nội

Bảng 4.23 Kết quả giám hom Trà hoa vàng Ba Chẽ, Quảng Ninh

Bảng 4.24 Kết quả giám hom Trà hoa vàng Tam đảo, Vĩnh Phúc

DANH MỤC ĐỒ THỊ VÀ HÌNH ẢNH

- Đồ thị 4.1 Phân bố N/D₀₀ của Trà hoa vàng khu vực Ba vì, Hà Nội
- Đồ thị 4.2 Phân bố N/D₀₀ của Trà hoa vàng khu vực Ba chẽ, Quảng Ninh
- Đồ thị 4.3 Phân bố N/D₀₀ của Trà hoa vàng khu vực Tam đảo, Vĩnh Phúc
- Hình 4.1 Hoa và lá Trà hoa vàng khu vực Ba vì, Hà Nội
- Hình 4.2 Trạng thái rừng có Trà hoa vàng Ba vì phân bố
- Hình 4.3 Cành lá Trà hoa vàng khu vực Ba chẽ, Quảng Ninh
- Hình 4.4 Trạng thái rừng có Trà hoa vàng Ba chẽ phân bố
- Hình 4.5 Lá Trà hoa vàng Tam đảo
- Hình 4.6 Trạng thái rừng có Trà hoa vàng Tam đảo phân bố

ĐẶT VẤN ĐỀ

Trà hoa vàng thuộc chi *Camellia* là một chi lớn thuộc họ Chè (*Theaceae*). Các loài trong chi *Camellia* có nhiều tác dụng như gỗ làm đồ gia dụng bền chắc, lá hoa làm đồ uống, làm dược liệu và làm cây cảnh. Ngoài ra, có thể trồng dưới tán cây khác trong các đai rừng phòng hộ chống xói mòn, nuôi dưỡng nguồn nước[1]. Trà hoa vàng là loài cây quý, được phát hiện ở Trung Quốc vào những năm 60 của thế kỷ XX nhưng đã được phát triển nhanh chóng nhờ những đặc tính vốn có của nó. Trung Quốc đã lai giống thành công giữa Trà hoa vàng và Trà hoa đỏ, làm lá nhỏ đi nhưng vẫn giữ được màu hoa vàng tuyệt đẹp. Trà hoa vàng đã được gây trồng và chế biến thành đồ uống bổ dưỡng cao cấp có tác dụng phòng và chữa bệnh tốt. Ngoài việc sử dụng Trà hoa vàng như một loài cây cảnh quan, các ứng dụng khác sử dụng các chất dinh dưỡng trong lá, hoa còn có tác dụng hạ huyết áp, giảm tiểu đường, hạ cholesterol, hạ mỡ máu, chống u bướu, tăng cường hệ miễn dịch chưa được khai thác, do rất hạn chế về nguồn giống [8].

Ở Việt Nam, Trà hoa vàng được phát hiện ở nhiều nơi những năm 90 của thế kỷ XX và ở một số vùng phía bắc trong những năm vừa qua. Trà hoa vàng là cây bụi, ưa bóng, có thể đưa chúng vào đối tượng trồng dưới tán rừng phòng hộ. Hiện nay, môi trường sống của Trà hoa vàng đang bị đe dọa nghiêm trọng do việc chặt phá rừng bừa bãi, nếu không có kế hoạch bảo vệ và đầu tư hợp lý thì chúng ta sẽ mất đi nguồn tài nguyên quý hiếm này [2].

Việc nghiên cứu thực trạng phân bố, khả năng sinh trưởng, tái sinh trong tự nhiên, tái sinh nhân tạo (nhân giống bằng hom) Trà hoa vàng là rất quan trọng và cần thiết góp phần bảo vệ phát triển loài cây này một cách hiệu quả và tiến tới khai thác lợi dụng sản phẩm quý từ rừng cho con người trên cơ sở đảm bảo sử

dụng bền vững và ổn định hệ sinh thái rừng. Góp phần nâng cao đời sống của người dân địa phương.

Với mong muốn được đóng góp một phần công sức nhỏ bé vào việc bảo tồn những loài cây có nguy cơ bị suy thoái và bảo vệ môi trường thiên nhiên, được sự cho phép của Trường Đại học Nông lâm Thái Nguyên và sự hướng dẫn của TS. Vũ Thị Quế Anh – Giảng viên Trường Đại học Nông lâm Thái Nguyên, Ths Ngô Thị Minh Duyên - Trung tâm nghiên cứu sinh học Lâm nghiệp - Viện Khoa học Lâm Nghiệp Việt Nam, tôi tiến hành thực hiện đề tài: **”Nghiên cứu hiện trạng phân bố, khả năng sinh trưởng và tái sinh của Trà hoa vàng làm cơ sở đề xuất giải pháp bảo tồn và phát triển”** .